

SAMSARA - only adults 18+

Lưu ý phim này chỉ cho người lớn 18+

Samsara được thực hiện năm 2001 bởi tài tử - đạo diễn tài năng Ấn Độ Pan Nalin. Bộ phim là sản phẩm hợp tác giữa bốn nền điện ảnh lớn là Ấn Độ, Pháp, Ý và Đức trong đó chủ chốt là điện ảnh Ấn Độ. Tác phẩm này đoạt được rất nhiều giải thưởng trong các Liên hoan phim Quốc tế, như giải phim hay nhất trong LHP Quốc tế Melbourne 2002, Giải của Ban tuyển lựa chính thức tại các LHP Quốc tế Sudance 2002, LHP Quốc tế Toronto 2001 và nhiều giải thưởng quốc tế quan trọng khác.

Truyện phim kể về hành trình tu hành – hoàn tục – tu hành rồi lại hoàn tục của một nhà sư trẻ tên là Tashi (tài tử Shawn Ku đóng). Vốn xuất thân từ một gia đình bình thường nhưng Tashi đã sớm theo con đường đắc đạo ngay từ khi còn nhỏ. Ở độ tuổi còn rất trẻ nhưng sư thầy Tashi cũng đã khiến rất nhiều các vị cao tăng nỗ lực cho cả quá trình tu hành dài suốt từ thuở ấu thơ cho đến lúc trưởng thành. Nhưng rồi chính Tashi đã tự biến mình trở thành một người đàn ông tầm thường trong mắt mọi người khi anh bất chấp tất cả để được làm một người trần bình thường có niềm đam mê hạnh phúc và cuộc sống gia đình. Anh gặp và yêu Pema – cô thôn nữ đầy sức sống tuổi trẻ từ ánh mắt đầu tiên. Anh khát khao cô và dần trở thành một người đàn ông không thể thiếu trong cuộc đời của Pema. Họ nên vợ nên chồng. Rồi thời gian thấm thoát qua đi, niềm vui gia đình càng được nhân lên khi hai người có con chung với nhau. Chính lúc gia đình họ đang êm đềm nhất, Tashi đã lại muốn nhấc chân lên rồi bỏ vợ con để trở về chốn núi non gỗ mỡ, tụng kinh, niệm Phật dưới chân Đức Phật. Sau tình yêu nam nữ, đời sống vợ chồng bị cấm kị ấy, Tashi phải đứng trước những sự lựa chọn một mất một còn. Giữa con đường tu hành bỏ dở và trước trách nhiệm gia đình đã làm sư thầy trẻ phải dằn vặt trong lòng để lựa chọn con đường mà mình cho là đúng nhất.

*Christy Chung (Montreal), thông thạo tiếng Anh, tiếng Pháp
, nói thành thạo tiếng Việt và tiếng Quảng Đông.
Cô luôn nhớ quê mẹ Việt Nam nhất là mảnh đất Sài Gòn.*

Bộ phim ngôn ngôn những mặt đối lập tưởng chừng như không gì có thể khoả lấp nổi. Nhưng sợi dây tình yêu, sợi dây của sự đam mê đến cuồng dại của chàng sư thầy và cô thôn nữ đã đẩy các mặt đối lập trở nên dung hoà hơn. Bộ phim là tiếng nói rất tinh tế phản bác một phần nào đó cái lý của đạo Phật về quan niệm tình yêu đôi lứa, đời sống vợ chồng. Đồng thời nó cũng là lát kéo nhẹ nhàng nhưng đủ sắc để cắt và chọc ngoáy lại sự tầm thường và thói ích kỷ tồn tại bên trong của mỗi con người.

Mặt đối lập thứ nhất rất dễ nhận ra trong phim, đó là đối lập về mặt không gian giữa chàng trai tu hành Tashi và cô gái thôn quê Pema. Trong phim hai mảng không gian thay nhau hiện hữu, một bên là vùng đồi núi trơ trụi và cằn cỗi, ở đó có một ngôi đền là chốn tu hành của các nhà tăng muốn theo con đường đắc đạo, giải thoát mọi nỗi đau, sự u uất của chốn phàm trần, trong đó có Tashi. Và bên kia là vùng thung lũng hoang sơ và màu mỡ đến tuyệt đẹp. Ở đó có một cô gái tên là Pema nhan sắc rực rỡ. Hai không gian trái chiều và hoàn toàn biệt lập với nhau như hai mảng màu đối khác không thể nào có điểm chung. Nhưng rồi chính chúng lại kết

vào nhau hoà thành một bởi được nối với nhau bằng sợi dây của tình yêu oan nghiệt, vừa thiết tha, cuồng dại nhưng cũng vừa đốn đau, khổ lụy của Pema và Tashi. Đạo diễn đã truyền tải ý tưởng có dụng ý của mình, khi ông cho ánh sáng và màu sắc vô cùng rực rỡ, tươi đẹp ở vùng thung lũng nơi Pema sinh sống. Điều đó thể hiện và dự báo trước cho người xem thấy được sức sống và sự bùng nổ của nhân vật Tashi về nửa sau của phim.

Mặt đối lập thứ hai sâu sắc hơn và cũng là chủ đề mà đạo diễn muốn phản ánh thông qua bộ phim này. Đó chính là sự đối lập trong chính con người của chàng sư trẻ Tashi. Hình ảnh Tashi hiện lên ở hai mặt đối lập rất khác nhau nhưng cùng tồn tại trong bản thân anh. Đó là một Tashi tu hành khổ hạnh, phải cắt đứt mọi đam mê dục vọng chôn phàm trần và một Tashi - người chồng người cha người đàn ông trụ cột trong gia đình, là con người sống rất bản năng với những ham muốn tâm thường nhất.

Đạo diễn Pan Nalin khắc họa hai khía cạnh trái chiều này trong một con người rất tinh tế và đầy ngụ ý. Ông trộn lẫn chúng thành một rồi chia thành hai mảng độc lập nhưng phim lại thể hiện không gượng gạo, hoàn toàn đúng mạch tự nhiên. Cách khai thác có chiều sâu hai mảng đời của Tashi thể hiện một trình độ am hiểu tâm lý bậc thầy của Pan Nalin về những người tu hành chốn núi non Ấn Độ. Tashi khi là một sư thầy tu hành được đạo diễn khai thác không nhiều nhưng có tính khái quát cao. Cuộc đời hơn hai mươi năm của anh chỉ quanh quẩn trên vùng núi Ladakh (Ấn Độ) tách biệt với thế giới con người, chuyên tâm cho con đường chính quả. Để mong một ngày vào cõi Niết Bàn cực lạc, Tashi cũng đã mất ba năm, ba tháng, ba tuần, ba ngày ròng rã tọa thiền một mình trên đỉnh núi cao nhất. Sau tháng năm dài ngồi thiền anh được đưa trở về tu viện trong vinh quang và được phong cấp bậc Khenpo danh giá. Anh vui mừng tột độ và cảm thấy hãnh diện khi được phong cấp trên con đường tu hành đặc đạo của mình. Sự kiên trì được đền bù khi xung quanh mình, Tashi nhận được những ánh mắt nể phục của các vị cao tăng, sự ngưỡng mộ của những tiểu sư thầy... và bản thân mình Tashi cũng thấy như được bước chân lên mây. Con đường chánh quả mở ra trước mắt Tashi thật rộng lớn, thênh thang...

Nhưng niềm vui trên tồn tại không được lâu vì Tashi đã tìm được nguồn vui mới. Một nguồn vui trần tục. Tashi đã rời bỏ chốn thiền viện, chạy theo một cuộc tình bản năng mà chàng biết là bị ngăn cấm. Tashi yêu một cô gái tên là Pema (do diễn viên gốc Việt Chung Lệ Đề thủ vai) ngay từ ánh mắt đầu tiên. Sau cuộc gặp đầu tiên mà như định mệnh đã sắp đặt ấy, Tashi đã tự đập đổ công trình tu hành bao năm của chính mình. Chàng bỏ lại sau lưng thế giới vô ưu vô lo mà mình từng sống ở đó, từng mất biết bao nhiêu thời gian và công sức để đạt được để cùng Pema xây dựng hạnh phúc gia đình. Cũng lúc này đây Tashi chợt nhận ra những bước đi đã qua trên con đường tu hành của mình. Anh hồi nhớ về thuở ấu thơ bị người cha bỏ mặc trên núi cùng các vị cao tăng. Anh đã đi theo chân Đức Phật ngay từ lúc còn nhỏ dại ngây thơ đó. Nay nguồn vui trần tục mới lạ đã đến khiến bản thân anh nảy sinh và tìm ra một con đường mới mà mình phải vượt qua. Anh chọn Pema. Dù sư phụ anh có khuyên răn dạy bảo quyết liệt Tashi vẫn kiên quyết chọn con đường trở thành người bình thường. Anh không dài dòng kể lể để giải thích cho sự lựa chọn của mình. Tashi chỉ nói với sư phụ của anh rằng, thái tử Tất Đạt Đa trước khi trở thành Đức Phật thì Ngài cũng từng sống cuộc đời trần tục tới năm 29 tuổi. Còn anh mới năm tuổi đã phải sống cuộc đời khổ hạnh như Đức Phật sau khi Người rời bỏ hồng trần. Tashi phát ngôn lên trong làn nước mắt, anh muốn chứng minh cho sư phụ anh thấy

anh cũng chẳng là thần thánh gì cả, chỉ là một con người bình thường mà thôi.

Vậy là Tashi đã theo con đường tìm về cõi giác. Anh đã xóa đi tư tưởng một lòng theo giáo lý Đức Phật bấy lâu ngự trị trong trái tim mình. Anh gây dựng hạnh phúc gia đình với Pema và trở thành một người chồng, người cha có trách nhiệm. Một sự đối lập có dụng ý nghệ thuật rất đáng chú ý ở đây là khi Tashi và Pema gặp nhau lần đầu tiên thì bối cảnh dựng lên là một không gian bó hẹp (trong một dãy hành lang nhỏ), nhưng khi hai người yêu nhau (lúc này Tashi đã bỏ chôn tu hành) không gian hoàn toàn thông thoáng và khoáng đạt. Nó thể hiện cho sự tự do, cho bản năng khát vọng rất tự nhiên của con người. Bản năng ấy vượt qua mọi giới hạn, rào cản để con người thoải mái được bộc lộ “cái tôi”, “cái chất” tim ản của mình.

Tashi khi là một người trụ cột trong gia đình, đạo diễn lại khắc họa anh dưới một góc độ hoàn toàn khác. Đạo diễn “ép” Tashi phải vùng vẫy trong hoàn cảnh khó khăn và nặng nề của cuộc sống con người bình thường để tính cách anh phát triển. Vì là người cha người chồng, anh phải làm nhiều việc khác nhau vật lộn kiếm sống để gìn giữ gia đình. Tashi khi này đã biết ăn thịt, biết những mảnh khoe nhỏ nhoi của cuộc sống mà anh chưa bao giờ làm trong thời gian tu hành. Với anh bản năng tình dục còn lớn hơn tất cả mọi thứ mà anh đã từng làm trước kia. Tashi chạy theo cuộc tình bản năng không phải đơn thuần xuất phát từ bản tính đàn ông mà hơn cả anh nhận ra sự nhầm chán của những công việc tụng kinh gõ mõ hằng ngày. Sau này khi anh có ý định trở về tu viện cũng vì anh nhận thấy mình đau khổ và buồn chán với những công việc lặp đi lặp lại của cuộc sống bình thường. Tashi lại một lần nữa đứng trước những sự lựa chọn đối lập rất khó khăn của riêng mình.

Sự lựa chọn của anh, dù có tiếp tục con đường tu hành bỏ dờ hay cùng Pema trở về gia đình, thì sự lựa chọn ấy cũng gắn liền với trách nhiệm. Hai con đường đối lập đến tột cùng khiến Tashi lưỡng lự không thể chọn lựa nổi. Nếu anh trở về núi tu hành thì anh sẽ là một kẻ bội bạc trong tình yêu. Một kẻ đã từng dám phá bỏ bức tường ngăn cấm của Đức Phật để yêu một tình yêu bị cấm đoán. Người đã cùng Pema yên ấm một mái nhà, giờ lại trở thành một người chồng bội bạc, một người cha tồi. Nhưng chính cuộc trở lại chôn thiên tu, Tashi lại thấy mình có trách nhiệm với giáo lý nhà Phật. Anh thấy mình phải có trách nhiệm tiếp tục con đường đạo mà mình đã từng theo từ thuở nhỏ. Nếu anh về với vợ con, để cứu vãn một gia đình đang có nguy cơ tan vỡ thì anh sẽ vĩnh viễn lìa xa con đường chân tu. Nhưng khi sống với vợ con, anh lại thấy mình làm tròn nhiệm vụ của một người trụ cột trong gia đình. Hai con đường lựa chọn khác xa nhau, đối lập nhau giờ đây con đường nào Tashi chọn cũng phải gắn liền với trách nhiệm và khiến anh cảm thấy bối rối, mệt mỏi và đốn đau.

Khi anh dứt áo ra đi, bỏ vợ con ở lại để tiếp tục con đường mà Đức Phật đã đi. Anh đã quay trở về con sông xưa tắm sạch bụi trần, tội lỗi mà mình phạm phải để trở lại chôn thiên tu. Lúc này đây người xem thấy được hai quá trình ngược chiều nhau đã diễn ra trong cuộc đời Tashi. Một là, ban đầu anh rời chôn thiên viện đi theo hành trình tìm về cõi giác. Lần thứ hai, anh lại bỏ vợ con trở về chôn tu hành. Hai lần ra đi ngược chiều này của anh ta thực chất chỉ nhằm một mục đích, đấy là sự vị kỷ và thỏa mãn của riêng anh. Lần thứ nhất, anh xuống núi nhằm thỏa mãn dục tính, bản chất “người” của mình. Lần thứ hai, anh lên núi tìm về tu viện nhằm đoạn tuyệt với nỗi đau buồn chôn hồng trần lại cũng vì anh. Lúc này đây anh vô tình coi cửa Phật chỉ là điểm đến để giải thoát những vui buồn, hờn giận, chán nản và sự chai sạn với cảm xúc tình yêu – dục tính của cuộc sống vợ chồng. Anh muốn về quỳ dưới chân Đức Phật để tụng kinh gõ mõ rời xa cuộc sống bụi trần. Đấy chính là tính ích kỷ tồn tại trong con người Tashi.

Nó chi phối mọi hoạt động và sự suy tính của anh. Tashi đã sống hai cuộc đời và đều có ý chối từ chúng. Mỗi lần đoạn tuyệt với cuộc sống cũ để đến cuộc đời mới Tashi đều qua một con sông tắm rửa. Ở đây đạo diễn Pan Nalin sử dụng hình ảnh con sông để tượng trưng cho sự tẩy trần và gột rửa quá khứ muốn chối bỏ của Tashi theo cả nghĩa đen và nghĩa bóng. Dù nhân vật Tashi có coi con sông là nơi anh có thể phủ định sạch trơn quá khứ của mình nhưng anh cũng không thể nào bình yên với sự dẫn dắt của chính mình...

Pema chặn chồng giữa đường khi anh đã cạo trọc đầu lên núi. Cô kể cho anh nghe chuyện tình của Đức Phật tổ Siddhartha. Siddhartha đã rời bỏ vợ mình là Yashodhara và con trai Rahul lúc nửa đêm đi tìm sự khai sáng để trở thành Phật tổ. Nhưng liệu có ai nghĩ cho Yashodhara đã sống cuộc đời u uất, đau ốm vì nhớ thương chồng. Sự khai sáng của đức ông chồng đã mang lại gì ngoài nỗi bất hạnh cho bà và con trai. Lúc này đây Pema cũng bị đặt vào tình thế ấy. Nếu Tashi bỏ gia đình tiếp tục con đường chính quả thì anh sẽ để lại cho vợ con anh một nỗi đau dai dẳng khó lòng lấp nổi. Đạo diễn Pan Nalin xây dựng hình ảnh Pema ngoài là đối tượng khiến Tashi hoàn tục, cô còn là người phát ngôn các triết lý của phim. *“Nếu tâm trí anh hướng về Phật pháp cũng mãnh liệt như tình yêu và sự đam mê anh đã cho em thấy, thì anh đã trở thành một Đức Phật ở trong lòng rất nhiều người trong cuộc đời trần tục này”*. Câu nói này của Pema thể hiện rõ nhất tư tưởng của phim, anh hãy sống có trách nhiệm với chính bản thân anh, với chính những người thân của anh thì anh cũng đã trở thành một Đức Phật rồi. Sự khai sáng và giải thoát khổ đau không nằm ở chốn nào khác mà nó nằm ngay trong thâm tâm anh. Phim cũng muốn nói đến một góc khuất nằm trong sâu thẳm trái tim Tashi, ấy là anh phải sống chân thật như chính trái tim dục vọng và khát khao trong con người anh.

Đứng trước những lựa chọn cay đắng, Tashi đã khóc, quằn quại trong đau đớn vì day dứt, vì chọn con đường nào anh cũng thấy mình là kẻ tội đồ. Đạo diễn Pan Nalin sử dụng một hình ảnh rất đắt thể hiện được sự lựa chọn còn mù mờ của Tashi. Tashi bước đi và để rơi chiếc áo thầy tu xuống đất. Điều đó chứng tỏ Tashi còn vô vàn bộn bề phân vân... Một cái kết mở khiến người xem day dứt. Hai con đường đối lập nhau, một con đường lên núi đầy cát sỏi và một con đường xuống núi màu mỡ đất đai. Ở giữa hai con đường ấy có một chàng sư trẻ Tashi lặng lẽ bước đi và đánh rơi chiếc áo thầy tu. Chọn con đường nào cho mình, cho điếm đến tương lai, điều đó còn bỏ ngỏ phía trước đối với Tashi và là câu hỏi mà người xem muốn kiếm tìm ở đoạn kết của câu chuyện.

Samsara là tác phẩm điện ảnh đáng tự hào của điện ảnh châu Á đầu thế kỷ này. Bộ phim tuy đề cao triết lý nhân văn sâu sắc của nhà Phật, nhưng đồng thời nó cũng ngầm ngầm phản biện lại một số quan điểm về bản năng dục vọng, trách nhiệm của con người mà Đức Phật đưa ra. Nhưng đọng lại nhiều hơn cả trong tâm trí người xem vẫn là hình ảnh những nhà tu hành với suy tư, trách nhiệm của mình trước những việc làm trần tục mà chính cá nhân mình phạm phải

Lê Trương Công (TGĐA Online)

Xem phim tại đây

<http://xemphim.qhvn.org/phimcacloai.html>

